

Butából okos

Élt a faluba' egy igen szép kisgyerek, de amilyen szép vót, olyan butácsko vót. Fájt is a szíve az idesanyának, mi lesz, ha ez a gyerek iskolábo kerül. Olyanná válik majd, mint a kivert kutya, mindenki ezt fogja csúfúnyi. Próbálkozott mindenféle ráóvasásso' a anyya, de minden hiábo vót. Há' még a' öregannya, akinek a széme fínye vót ez a' aranyhajú, kékszemű fiúcska. Ám, hogy szavamot ne felejtsem, boszorkány vót ám a' öreg szüle, mégse tudott segítényi semmi fortéllyal.

Eegyütt a idő, hívaták a gyerécskét a iskolábo, és lesték, várták, mi fog történni. De biza a gyerécske nem okosodott túlságosan. Úgyahogy írnyi-óvasnyi megtanút, de számónyi bizon még tízig sē tudott. Aggyigra má' a' öregannya megkérdezett minden boszorkánt, hogyan lehetne a bajt orvosúnyi, akár varázslatokkal, de biza ezēn ēgyik sē tudott segítényi. Mígnem ēgy százesztendős vasúrrú azt tanácsúta neki, hogy mēnnyen el Sókra, a Bacsikához, mer' az a boszorkányok ura, má' csak az segíthet, ha tud.

Így tett. Átvitette magát a révészekkel a Vágon és főkereste a Bacsikát. Szērēncsēje vót, mert ílete folyamán még nem csinát akkor rosszat, hogy a' embērek ellene a Bacsikáho' fordútak vóna segítségér'. Mert ha a boszorkányok sokáig kēgyetlenkēdtek valamellik házná': hetekig vizes tejet adott a tehény, vagy mindēn íjje' megnyomtak valakit, ámábo' a mellire ütek, ezēk az embērek a Bacsikához jártok segítségér'. Egy kis ajándék fejibe tanácsot adott. No, a mi szülēnk is fogott két jó kappant, azt vitte a Bacsikának. Amikor bekōszōnt hozzá, mondja neki a Bacsika:

– Má' vártalak! De én tanácsot csak annyit tudok adnyi, hogy van a sóki erdőbe' egy százötven esztendős szarka, az taníja a rokonságát mindenféle bēcstelenségekre, lopásokra. Fogd ezt a kis fínyes gyúkröt, és ha átvisz a rívész a túsó partra, jobbra a hetedig fán találod a szarka fészket! Fordítsd a nap felé a gyúkröt, hogy bevilágíjjon a szakra szemibe! Ezér' a csillogó darabér' biztos mond nēked valami varázslatot, de ha rosszúl sül el a dolog, tied a felelősíg!

No, úgy tett az öreganya, megtalálta a fát és odavillogatott a szarkának, aki éppen a szomszéd ágon lakó atyafi gyerékeit tanította betyárságokra. Ippenséggee, hogy hogyan csapják be a kotlót, hogy elragadhassák a kicsibékét. A szarka kiugrott a fészék szélire, úgy kérdezte:

– Mi járatba’ van öreganya?

A’ még elmondja neki a panaszát.

– Azért a gyükkörér’ szívesen adok tanácsot – mondja a szarka –, de az, amit most mondok, csak a iskolábo’ fizet!

Hej, megörült az öregasszony, hogy segíthet az onokáján.

– Halljam a tanácsot, osztán főhajítom ezt a gyükröt!

– A tanácsom az – mondja a szarka –, mondok egy varázsigét! Ha azt megtanúlja az onokájok, akármit kérdeznek tőle számtanbú’, a tanító mindig jó válasznak fogja hallani.

Ákom-bákom, szómazsákom,
Hatszor hét az tizenhárom!
Nékem csēręg, néked csēręg,
Szarka koma, huss!

Hazaballag a mi szülénk. A onokájo meg akkor gyün ríva a iskolábú’, utáno a sok csúfolodó gyerek: „Ez a gyerek nagy számár, füleive kalapál!”

– No gyere ídēs onokám – mondja neki a szüle –, megtanújuk ezt a varázsigét, és hónapra tē lesző’ a legokosabb!

Úgy is lett! Ha a tanító kérdezte tőle a számtant, csak mondta a varázsigét, és minden ment, mint a karikacsapás. Aztán elmúltak az iskolás esztentdők és beállt asztalos inasnak. Mondja neki a mestēr:

– Mérd le azt a gērëndát, és mond meg milyen hosszú!

Meg is tette, de olyan nagy számot mutatott a mérő, hogy hiába számúgatta a’ újjait a kezín, a lábán, de még a orrát meg a nyelvít is hozzá akarta számúnyi, de nem tudta. Eszibe jutott a varázsigē, elhadarta hát a mestērnek, a’ még aszitte, megháborodott. El is kergette. Sosē lett belüle asztalos inas, mer’ a varázsigē csak az iskoláro lett kitalálvo.